

Kraków, 2009-02-26

Uwagi KZ NSZZ „Solidarność” AGH o projekcie „Partnerstwo dla wiedzy – Nowy model kariery akademickiej”

NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” AGH uważa za konieczne przeprowadzenie reformy modelu kariery akademickiej. Związek dał temu wyraz w poselskim projekcie ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym” z roku 2005.

Przedstawiony projekt „Partnerstwo dla wiedzy – Nowy model kariery akademickiej” jest zdaniem NSZZ „Solidarność” AGH niespójny, bardzo ogólny. W wielu punktach nieczytelny, ponieważ trudno domyślić się prawdziwych intencji proponowanych rozwiązań. Jest przede wszystkim zabiegiem odbierający autonomię naukową uczelniom i dążący do centralizowania decyzji dotyczących nadawania stopnia doktora habilitowanego.

W odniesieniu do wybranych problemów przedstawionych w opracowaniu „Partnerstwo dla wiedzy – Nowy model kariery akademickiej” NSZZ „Solidarność” AGH wnosi następujące uwagi:

Ad. 1 – Doktorat na miarę współczesnych wyznań

Istotnym problemem, który wymaga pilnego rozwiązania jest utrzymanie odpowiedniej rangi doktoratów, obecnie traktowanych przez niektóre uczelnie w sposób zbyt liberalny. Jednak realizacja tego postulatu nie wymaga utrzymywania „doktora habilitowanego”, ani tytułu profesora „państwowego”, lecz stworzenia takiego trybu nadawania doktoratów, który skutecznie zapobiegnie obniżaniu poziomu wymagań.

Upowszechnienie zasady opieki naukowej/promotorstwa prac doktorskich powinno być obowiązkiem służbowym opiekuna w ramach jego wynagrodzenia zasadniczego bez dodatkowej opłaty za promotorstwo.

W procedurze przedkładania pracy powinien znaleźć się zapis o obowiązku publikowania pracy doktorskiej (lub zestawu publikacji) na stronach Internetowych Centralnej Komisji ds. Stopni i tytułów.

Wprowadzenie obowiązku posiadania **zewnętrznego** dokumentu potwierdzającego znajomość języka obcego podważa zaufanie do certyfikatów wydawanych przez macierzyste

uczelnie i prowadzi do nierówności wymagań w stosunku do instytucji uprawnionych do wydawania certyfikatów.

Ad. 2 - Uproszczenie i skrócenie procedury habilitacyjnej

Istniejący w Polsce model awansu akademickiego jest jednym z najbardziej skomplikowanych systemów nadawania stopni naukowych w świecie i doprowadził do luki pokoleniowej. Uproszczenie systemu i odmłodzenie kadry akademickiej uważamy za konieczne.

We wszystkich opracowaniach ministerialnych, bądź pisanych na zamówienie Ministerstwa, a traktujących o przemianach w szkolnictwie wyższym w Polsce po roku 1989 starannie omijano udział w tych pracach Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”-związkowej centrali zrzeszającej ok. 25 000 pracowników szkolnictwa wyższego i nauki, która wielokrotnie występowała o odważną zmianę modelu kariery w naszym szkolnictwie wyższym i nauce, którą podtrzymujemy w przedstawionym poniżej uzasadnieniu.

Wielostopniowa hierarchia stanowisk akademickich dawno już przestała być hierarchią spełnianych funkcji i posiadanej wiedzy; dlatego wystarczyłyby w zupełności trzy stanowiska: profesor, profesor pomocniczy i asystent. Model kariery w polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki nie może dziś abstrahować od tego, co dzieje się w tym obszarze na świecie i bliżej - w Europie.

KZ NSZZ „Solidarność” AGH jak i wszystkie KZ skupione w KSN wnioskuje o **całkowite zniesienie stopnia dr habilitowanego** i stoi na stanowisku, że przyszła ustawa – reforma modelu kariery akademickiej powinna stanowić, że stopień doktora jest najwyższym stopniem kwalifikacji zawodowej, a równocześnie jest jedynym stopniem naukowym. Naturalną konsekwencją tego, jest uprawnienie doktorów do prowadzenia i recenzowania prac doktorskich. Doktor powinien brać udział w kształceniu kadry naukowej wtedy, gdy ma udokumentowane osiągnięcia naukowe, a rada wydziału uzna przedstawiony temat pracy doktorskiej podopiecznego za godny opracowania.

Kluczem rozwiązań proponowanych w projektach poselskich / KSN z 2005r „Prawa o szkolnictwie wyższym” jest pojęcie **walidacji**, traktowanej jako potwierdzenie poprzez zbadanie i wykazanie za pomocą obiektywnego dowodu, że dane wymagania są spełnione w rozpatrywanym przypadku (**validation** is the confirmation by examination and the provision of objective evidence that the particular requirements for a specific intended use are fulfilled). I tak walidacja pracy doktorskiej jest potwierdzeniem poprzez zbadanie i wykazanie za pomocą możliwie obiektywnych dowodów, że praca ta świadczy o przydatności jej autora w prowadzeniu badań naukowych.

Walidację prac doktorskich przeprowadzają osoby mające uprawnienie walidacyjne, czyli uprawnienie do udziału w czynnościach przewodu doktorskiego.

Uprawnienie walidacyjne (w „Projekcie..’ – uprawnienia promotorskie) nabywa promotor rozprawy doktorskiej po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego i wpisaniu jego osoby do rejestru prowadzonego przez Państwową Komisję Akredytacyjną. Osoby, które już mają tytuł naukowy profesora nadawany przez Prezydenta RP, lub które stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskały na podstawie dotychczasowych przepisów, uprawnienie walidacyjne uzyskują z mocy prawa.

Jednoznaczne i precyzyjne określenie mechanizmów weryfikacyjnych / walidacyjnych jest kluczem do reformy modelu kariery akademickiej pozbawionej lojalności korporacyjnej i względów dalekich od merytorycznych. Zachowanie tytułu profesora będzie blokadą dla wolnej myśli naukowej. To właśnie rozumny, szybki i uczciwie kontrolowany awans ma niezwykle wpływ na rozwój myśli naukowej i postęp w naukowym świecie.

Przedstawiona propozycja uproszczenia procedury habilitacyjnej i wprowadzenie nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego przez Centralną Komisję i ograniczenie roli macierzystej rady naukowej przypomina powrót do wcześniejszych rozwiązań. Nadając CK tak wysoką rangę, projekt nie mówi nic o sposobie wybierania (a może w zamyśle jest mianowanie członków przez Ministra?). Odsunięcie macierzystej rady wydziału / naukowej od udziału w procesie nadawania stopnia dr habilitowanego jest votum nieufności wobec tej rady, odbiera uczelniom autonomię i podważa zasadność posiadania przez jakąkolwiek radę uprawnień naukowych.

Zaproponowane w projekcie przeprowadzenia procedury habilitacyjnej ramy czasowe są całkowicie nierealne, bo powołanie przez wskazaną przez kandydata radę – 2 członków komisji w ciągu 3 tygodni, mija się z ogólnie przyjętym harmonogramem odbywania posiedzeń rad wydziału/naukowych, co 4 tygodnie.

Ad.3 - Otwarcie uczelni na wybitnych badaczy z zagranicy

Propozycja ta wprowadza rażąco nierówne traktowanie obywateli polskich, którzy uzyskali stopień doktora w Polsce i cudzoziemców oraz obywateli polskich, którzy uzyskali stopień doktora za granicą. Wymagany znaczący dorobek naukowy nie jest zdefiniowany.

Ad. 4 – Poprawa polityki kadrowej w uczelniach i instytucjach naukowych.

Obecnie istnieje ustawowa (Prawo o szkolnictwie wyższym..., 2005r) zasada, że wszystkie stanowiska naukowe, naukowo-dydaktyczne i dydaktyczne są obsadzone w drodze konkursowej i nie ma potrzeby mówić o jej **wprowadzeniu**.

Sprawdzoną formą demokracji są wybory i dlatego należy wprowadzić zasadę wybierania kierowników katedr, zakładów naukowych laboratoriów i innych jednostek tak jak dziekanów i wyższe władze uczelni. Zdefiniowania wymaga, kto może kandydować, na ww stanowiska.

Ocenianie pracowników powinno być utrzymane, pod warunkiem, że opracowane zostaną zasady uwzględniające zalecenia Europejskiej Karty Naukowca. Oceny nauczyciela akademickiego powinno się dokonywać, co cztery lata lub na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej uczelni, a nie jak zaproponowano w pkt. 4.8 „nie rzadziej co dwa lata”. Ocena, kontrola rozwoju powinna odbywać się w realnych, ze względu na charakter pracy okresach. Proponowany okres dwuletni jest zbyt krótki.

Ocnom powinni być poddawani także sprawujący funkcje kierownicze - zgodnie z logiczną zasadą, że większym złem dla uczelni jest zły rektor, dziekan czy dyrektor, niż paru złych asystentów.

Wprowadzenie zaleceń Europejskiej Karty Naukowca do polskiego systemu prawnego jest rzeczą fundamentalną. Karta stanowi, że wszyscy powinni być oceniani według

jednakowych, przejrzystych kryteriów. Takie kryteria są podstawą systemu oceny. Szczegółowe zasady powinny być dopasowane do specyfiki różnych dziedzin nauki, ale Karta

postuluje również ocenę przez niezależne komisje, a w przypadku profesorów – komisje międzynarodowe. Za doświadczonego naukowca Karta uznaje posiadacza stopnia doktora.

Promowanie motywacyjnej polityki płacowej skorelowanej z wynikami oceny powinno być wprowadzone po wcześniejszym zapewnieniu odpowiednio wysokiego pułapu wynagrodzeń, które powinny być skorelowane ze średnią płacą w sferze gospodarki narodowej.

Ponadto, zapewnienie odpowiednich wynagrodzeń, atrakcyjnych i konkurencyjnych z rynkiem pracy, pozwoli w przyszłości wyeliminować nie tylko wieloletowość, ale również dwuletowość.

Ad. 5 – Zwiększenie uprawnień wynikających z posiadanego tytułu

Najważniejszą kwestią, niekorzystną, proponowaną w „Partnerstwo dla Wiedzy – nowy model kariery akademickiej ” jest utrzymanie tytułu profesora i dla tej grupy tworzenie szeregu wyjątków, jak np. zatrudnienie na podstawie mianowania, dodatek do emerytury. Oznacza to, że reforma z założenia nie spełni oczekiwań, jeśli jeden system restrykcyjny zastąpi inny (‘ z wyjątkiem / tylko’).

Warunkiem koniecznym wprowadzenia reformy modelu kariery akademickiej jest naszym zdaniem **zwiększenie finansowania szkolnictwa wyższego i nauki** w nadchodzących latach, które wprowadzać należy równolegle ze zmianami systemowymi w szkolnictwie wyższym i nauce.

Przewodnicząca KZ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” AGH

/-Dr inż. Maria Sapor-/